

Ekonomisk statistik och analys/
Näringsverksamhet och priser
Marcus Lundgren

Möte i användarrådet för ekonomisk statistik 20 februari 2024

Närvarande:

Lena Sellgren, Business Sweden, ordförande
Torbjörn Isaksson, Nordea
Eric Spector, Konjunkturinstitutet
Pär Hansson, Tillväxtanalys
Henrik Siverbo, Finansdepartementet
Andrea Femrell, Näringslivets regelnämnd
Henrik Larsson, Finansinspektionen
Johan Löf, Handelsbanken
Ann-Sofie Öberg, Ekonomistyrningsverket
Ida Björk, Riksdagens utredningstjänst
Pernilla Johansson, Swedbank

Från SCB:

Elisabeth Hopkins, ESA/LEDN
Mattias Björling, ESA/BFN/LEDN
Marcus Lundgren, sekreterare, ESA/NUP/NS
Stefan Gunér, ESA/BFN/PRR
Lukas Gamerov, SSA/AU/LS
Daniel Lennartsson, ESA/BFN/OE
Jenny Lunneborg, ESA/MS/SSF

Frånvarande:

Jyry Hokkanen, Riksbanken

1 **Mötet öppnas**

Mötet öppnades.

2 **Godkännande av dagordning**

Dagordningen godkändes.

3 **Mötesanteckningar från föregående möte**

Inga synpunkter på föregående mötesanteckningar.

4 Information från SCB och rådets medlemmar

Torbjörn Isaksson (Nordea) nämnde att de publicerar en ny regionalrapport idag, vilket följs av ett webinarium på eftermiddagen. Det är ganska stora skillnader mellan regionerna. Stockholm har en högre nivå av BRP per capita men man kan se att storstäderna tappar.

Eric Spector (Konjunkturinstitutet) berättade att prognosarbete har inletts. En ny lönebildningsrapport ska göras i år och den kommer i höst. Det är fortsatt arbete med regeringsuppdrag. Tidigare har det gjorts uppdrag om livsmedelspriser och nu görs ett om drivmedelspriser. En ny hållbarhetsrapport är publicerad.

Pär Hansson (Tillväxtanalys) informerade om att de har ett nytt projekt där de ska titta på nyindustrialisering i Norrland. Man tittar då bland annat på arbetskraft och bostäder. Arbetet med projektet om lokalisering av FoU i multinationella företag fortgår. Det har gjorts en sammanfattning av flera tidigare studier i en ramrapport som ska presenteras den 26 mars.

Henrik Siverbo (Finansdepartementet) nämnde att de har påbörjat arbetet med vårpropositionen. Den ska lämnas till Riksdagen den 15 april. Ett statistikförsörjningsprojekt tillsammans med SCB och KI har pågått i ett par år och börjar närma sig slutet.

Andrea Femrell (Näringslivets regelnämnd) berättade att NNR genomför samråd med stora uppgiftsinhämtare under januari/februari. Flera myndigheter får dessutom många regeringsuppdrag som innebär inhämtande av statistik och uppgifter, vilka ofta har en kort genomförandetid. En fråga som uppstått är hur myndigheterna tolkar ordet kartläggning i de uppdrag de får. En del myndigheter tolkar detta som totalundersökningar, medan NNR menar att kartläggningarna kan göras som urvalsundersökningar. Flera myndigheter har i sina regleringsbrev fått uppdrag att minska regelbördan för företagen. NNR följer det arbetet.

Henrik Larsson (Finansinspektionen) informerade om att de har många regeringsuppdrag för tillfället. De ska ta ställning till förslag om ändring av bolånetaket från 85 till 90 procent, vilket ska rapporteras på torsdag. De ska också ta ställning till förslag om slopat ränteavdrag på blancolån utan säkerhet. Det arbetas också med en rapport om hur amorteringskravet påverkar nyproduktionen av bostäder. I början av mars ska det hämtas in data om alla låntagare för en analys.

Johan Löf (Handelsbanken) nämnde att nästa fastighetsrapport kommer i mars. Det är fokus på utmaningar för kommersiella fastighetsbolag i högräntemiljön. Vissa aktörer har stora utmaningar, men man ser inte någon stor systemrisk. Någon gång per år görs en Sifo-undersökning för att få information om hushållens sparande per inkomstklasser. Den senaste undersökningen visar att oavsett inkomstgrupp så har man planerat att fortsätta spara i lika hög grad i år som föregående år.

Ann-Sofie Öberg (Ekonomistyrningsverket) berättade att det pågår löpande arbete och de är nu inne i en prognosomgång. Nästa publicering är den 1 mars.

ESV ska byta kontor nästa år. Det är på gång en sammanslagning mellan ESV och Statskontoret.

Ida Björk (Riksdagens utredningstjänst) berättade att det är många uppdrag kring transporter och infrastrukturarbete. Utsläpp och reduktionsplikt, försvar och gängkriminalitet är andra frågor det arbetas med. Det är en lite lugnare period för tillfället.

Pernilla Johansson (Swedbank) informerade om att en ny regional analys släpps imorgon. En sektorrappport med fokus på detaljhandeln kommer om några veckor. Det pågår fortsatt arbete med kortstatistiken. Statistiken påverkas mycket av kundunderlaget och det pågår utvecklingsarbete kring hur man kan minska denna påverkan.

Lena Sellgren (Business Sweden) berättade att exportchefsindex för första kvartalet gick upp över 50. Det är dock spretigt om man tittar på delindexen. Ett projekt pågår där man tittar på tjänstehandeln och tjänsteexporten för att bättre förstå utvecklingen.

Elisabeth Hopkins & Mattias Björling (SCB) berättade att det pågår arbete med nya System of National Accounts (SNA) som är FN:s manual för Nationalräkenskaperna. När arbetet med manualen är klart följs det av arbete med EU:s manual. Ett beslut om förändringar i SNA ska fattas i februari. Det är spretiga kommentarer från EU. Sverige är inte för flera av förslagen i dagsläget. De innehåller vanskliga modeller för värderingar av bland annat naturresurser och varumärken. I mars påbörjas diskussioner om förändringarna på Eurostat. Den nya manualen ska implementeras 2029. Sverige tycker att vissa nyheter hör bättre hemma i satelliträkenskaper.

Det pågår mycket arbete med allmän översyn (se punkt 5 på dagordningen).

Tre nya moduler ska implementeras i miljöräkenskaperna.

Det pågår arbete kring en KPI flash. Tanken är att ge mer information om detta på ett kommande användarrådsmöte.

På SCB arbetas det mycket med budgetunderlaget som ska vara klart den 1 mars. Nya krav från EU ska inrymmas i det befintliga anslaget.

Diskussion och synpunkter från ledamöter i användarrådet:

Användarrådet ser med oro på att SCB inte får någon höjning av anslag. Kan det bjudas in någon från Regeringskansliet för att diskutera denna fråga? Användarrådet skulle kunna bidra med konkreta exempel på hur det påverkar användarna. Frågan tas upp på mötet i mars mellan SCB:s GD och ordföranden i alla användarråden.

5 Tidsserier allmän översyn NR

För diskussion (Stefan Gunér)

För att på bästa sätt kunna beskriva och förklara den ekonomiska utvecklingen behöver förbättringar införas emellanåt och det görs i regel vid allmänna

översyner för att undvika tidsseriebrott. Allmän översyn i NR görs vart femte år. Enligt EU:s harmoniserade revideringspolicy ska nationalräkenskaperna genomgå en allmän översyn 2024. Förra gången en större översyn gjordes var 2019. Dessutom gjordes en mindre översyn 2020 med sådant som inte hanns med vid den större översynen 2019.

Huvuddragen i allmän översyn 2024 är följande:

- Nya nivåskattningar för hushållens konsumtionsutgifter
 - Nya källor har införts för många ändamål
- COICOP-omläggning
 - Implementera COICOP 2018 för hushållens konsumtionsutgifter
 - Omläggningen gjordes innan indatering av nya nivåskattningar för 2021 för att säkerställa att omläggningen i sig inte förändrade total konsumtion
- Insatsförbrukning inom kommuner och regioner
 - Förbättrat produktstrukturen inom kommuner och regioner
 - Ny undersökning avseende år 2021 omfattar ca 80 kommuner och 20 regioner
- Insatsförbrukning inom näringslivet
 - Förbättrat produktstrukturen ytterligare för näringslivets branscher
 - Använt resultaten från undersökningen Tjänsteföretagens förbrukning (TFF) i än större utsträckning
 - Använt mer strukturinformation från Företagens ekonomi (FEK) (exempelvis finns kostnadsvariabler för reparationer, transporttjänster, etc.)
- Momsöversyn
 - Förbättrat och förenklat modeller för momsberäkning i NR
 - Tagit hand om resultaten från andra revideringsområden (hushållskonsumtion, förbrukningsstruktur, etc.) som påverkar momsberäkningarna
- Förbättrad samordning mellan NR och Betalningsbalansen (BoP)
 - Framför allt flyttat reparationer från vara till tjänst samt ändamålsfördelat en del av resevalutan inom hushållskonsumtion
- Köpt programvara
 - Undersökningen Företagens utgifter för IT (FUPI) har förbättrats utifrån NR:s behov (kostnadsvariabel i FEK troligen för låg)
- Dold/illegal ekonomi
 - Ny skattning för narkotika (avloppsvattenstudier) och svarta löner
- Byggbranschen
 - Minskat skillnaden mellan tillgång och användning för produkten F41-43 byggnads- och anläggningsarbeten framförallt utifrån undersökningarna Industrins förbrukning av inköpta varor (INFI) och TFF
- Arbetsinsats
 - Infört BAS (Befolkningens arbetsmarknadsstatus) som huvudkälla i NR för arbetsinsatsen

- Avstämningsmodell
 - Utvecklat modellen utifrån utvärdering av tidigare års körningar
 - Översyn av osäkerhetstal (tex utifrån nya nivåskattningar för HUKO)

Tidsplanen för allmän översyn har reviderats. 1993 – kv1 2024 kommer att publiceras den 30 maj 2024. År 1950–1992 har senarelagts på grund av tidsbrist. Det är ännu inte beslutat när de åren kommer att publiceras.

En notis om implementeringen av allmän översyn har funnits i statistiknyheterna för BNP kvartal sedan maj 2023. I mars 2024 kommer dokument med presentation av huvudsakliga förändringar inom allmän översyn 2024 publiceras på produktsidan på scb.se.

Vid publiceringen den 30 maj 2024 kommer resultaten inom allmän översyn 2024 publiceras i statistiknyhet, fördjupningstext, tabeller och diagram.

Diskussion och synpunkter från ledamöter i användarrådet:

Vilka är de stora förändringarna i COICOP?

SCB: Vi hade en punkt om detta på föregående användarrådsmöte. Se mötesanteckningar för mer information.

Ska HUKO göras varje år?

SCB: Ja planen är att den ska göras varje år.

Vad justeras vid översyn tillbaka till 1950?

SCB: Det är nivåerna som justeras utefter nya källor. Det är olika från fall till fall hur långt man behöver skriva tillbaka.

Det låter bra med tillbakaskrivning av kvartalsserien till 1993. Det är rimligt att tillbakaskrivning till 1950 tar längre tid.

Är det något mer som senareläggs?

SCB: Action points från Eurostat har inte hunnits med och behöver tas senare.

Hur ser det ut med disponibel inkomst?

SCB: Sektorgruppen arbetar med detta. Det kan eventuellt tas upp på ett kommande användarrådsmöte.

6 En uppdatering från BAS – vad har hänt sen sist?

För information (Lukas Gamerov)

Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) bygger på registerdata och utgår från hela befolkningen. En person kan förekomma i flera kategorier men placeras sedan i en grupp enligt ett hierarkiskt regelverk.

Preliminär version av BAS publiceras nu varje månad, kvartal och år. Årsvis publiceras slutliga versioner av månad, kvartal och år. Det ska även ske en årlig publicering av ett årsregister, men detta är fortfarande under utveckling.

De huvudsakliga skillnaderna mellan preliminär och slutlig version av BAS är:

- Rampopulationen (föregående månad i den preliminära versionen och innevarande månad i den slutliga versionen)
- Kompletterade uppgifter
 - Uppdateringar av inkomstuppgifter
 - Årliga deklarationer
 - Nordiska inkomster
 - Inskrivna studerande
- Kompletterande metod för företagare
- Händelseperiod
- Hantering av arbetsställennummer

Företagare i BAS är de som har enskild näringsverksamhet eller är delägare i handelsbolag eller kommanditbolag. Det är olika metoder för att klassificera företagare i preliminär version och i slutlig version. I den slutliga finns betydligt fler uppgifter tillgängliga. Källor är uppgifter från Skatteverket, Bolagsverket, och SCB:s företagsregister.

Två nya begrepp har introducerats i BAS. Huvudsaklig inkomstkälla beskriver varifrån befolkningen har fått sin största inkomst under respektive månad. Arbetsrelaterad inkomstnivå beskriver i vilken utsträckning befolkningen kan anses vara förankrade på arbetsmarknaden.

I arbetet med BAS har man sett ett behov av att göra korrigeringar i framställningen, både i preliminär och i slutlig version. Det diskuteras internt om när och i vilken utsträckning. Det handlar framförallt om att minska felklassificeringar genom förbättringar av metoden att klassificera företagare, hanteringen av arbetsställennummer (kopplingen person till arbetsställe) och även hantering av vissa mindre fel i produktionen. Det finns inga planer på att göra regelbundna revideringar av statistiken.

Det har påbörjats olika aktiviteter för att bättre förstå statistiken. Jämförelser mellan preliminär och slutlig version och jämförelser mellan AKU och BAS. Så småningom ska det göras jämförelser mellan BAS och Anställningar. Det återstår också arbete med att anpassa specifika RAMS-delar till BAS som t.ex. Företagens och arbetsställes dynamik (FAD) och Lokala arbetsmarknader (LA).

Diskussion och synpunkter från ledamöter i användarrådet:

Vi använder BAS mycket för regionala analyser och per bransch.

Hur ser det ut i andra nordiska länder? Gör de på liknande sätt?
SCB: Norge och Danmark ligger lite före på vissa delar, men när det kommer till helheten så ligger Sverige långt fram. Vi har en lite unik metod vad gäller företagare.

Kommer BAS att läggas in i FRIDA och FACIT?

SCB: Det går att lägga in. Ni kan höra av er till kontaktpersoner på FRIDA och FACIT och fråga vad de har planerat.

Finns det planer på att lägga in en finare nivå av näringsgren?

SCB: Det går inte att göra på regional nivå men kanske på riksnivå. Finns det specifika användarbehov kan det gå att beställa data.

Är skillnaderna mellan preliminär och slutlig version tillfällig eller kommer det att se ut på liknande sätt varje år?

SCB: Troligt att det kommer att se ut ungefär på samma sätt även framöver.

Om det är en systematisk bias mellan preliminär och slutlig version är det lika bra att SCB skattar den med modeller. Annars kommer användarna att göra det själva.

7 BAS och arbetade timmar

För information (Daniel Lennartsson & Jenny Lunneborg)

Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) är en totalundersökning som går att använda för hela ekonomin, sektorer och branscher. Arbetade timmar finns dock inte i BAS.

BAS gör en specialkörning till NR för att uppfylla våra definitioner:

- En individ räknas bara en gång
- Individen förs till den verksamhetsenhet (VE) där hen har sin huvudsakliga sysselsättning
- Exkluderar individer som jobbar i utlandet
- Läger till utländska medborgare som jobbar i svenska företag och myndigheter (finns redan i AGI)

Tidigare studier har visat att BAS är en bra källa för att beräkna sysselsatta. BAS är registerbaserad statistik som inte har bortfall såsom AKU. BAS kan användas till både kvartals- och årsberäkningarna i NR. Tidigare beslut är att NR går över till att använda BAS som källa för antal sysselsatta. Metoden för beräkning av arbetade timmar måste ses över.

I dagens metod sätter AKU totalen för hela ekonomin medan andra källor används för branscher och sektorer. På kvartal gäller AKU:s utveckling för hela ekonomin. Utveckling för branscher och sektorer kommer från Konjunkturlönestatistik (KL) och AKU. AKU:s utveckling används för egna företagare per bransch. På år kommer nivåer från AKU men justerade enligt NR:s definitioner. Branscher och sektorer från FEK, Strukturlönestatistiken (SL) och SKR. Egna företagare per bransch i NR (bygger på RAMS) multiplicerat med medelarbetstid i AKU.

I den nya metoden har vi valt att knyta utvecklingen av timmarna mot sysselsatta och använda medelarbetstiden på olika nivåer. Detta gäller hela ekonomin, sektorsvis och detaljerad branschnivå. Medelarbetstid för hela ekonomin i AKU multipliceras med sysselsatta från BAS. För offentliga sektorn används medelarbetstid enligt AKU för totala offentliga sektorn multiplicerat med sysselsatta från BAS. På delsektornivå används medelarbetstid enligt KL. Näringslivets totala antal timmar beräknas residualt som tidigare. På branschnivå används medelarbetstid enligt FEK.

För åren 2020 till 2022 görs en årsberäkning enligt föreslagen ny metod. För åren 1993–2019 utgår vi från timmarna 2020 och utvecklingen av timmarna enligt tidigare skattningar. Detta gör vi för hela ekonomin, offentliga, egna företagare och HIO. Timmarna för anställda i näringslivet beräknas residualt på aggregerad nivå. På branschnivå används den gamla timutvecklingen. Timmarna kalibreras sedan för att nå totalen.

Om man jämför den gamla och den nya metoden för arbetade timmar i årsberäkningarna så är aggregaten snarlika för hela ekonomin, offentliga sektorn och näringslivet. Tittar man till exempel på enbart egna företagare så är skillnaden något större.

I den nya metoden för arbetade timmar i kvartalsberäkningarna har vi valt att knyta utvecklingen av timmarna mot sysselsatta (från BAS) och använda medelarbetstiden på olika nivåer. Det gäller hela ekonomin, sektorsvis och detaljerad branschnivå. Medelarbetstiden för hela ekonomin i AKU multipliceras med sysselsatta från BAS. För den offentliga sektorn används medelarbetstid enligt AKU för totala offentliga sektorn multiplicerat med sysselsatta från BAS. På delsektornivå används medelarbetstid enligt KL som är kopplad till BAS. För företagarna används medelarbetstid enligt AKU för både sektortotalen och branschnivå multiplicerat med sysselsatta från BAS. Timmarna för näringslivets anställda beräknas residualt som tidigare. På branschnivå används medelarbetstid enligt KL som är kopplad till BAS.

Även på kvartal ger gammal och ny metod snarlika aggregat för hela ekonomin och näringslivet.

Diskussion och synpunkter från ledamöter i användarrådet:

BAS har en del skillnader mellan preliminär och slutlig version. Hur påverkar det beräkningen av arbetade timmar?

SCB: Det är främst företagarna som skiljer mellan preliminär och slutlig version. Många av dessa är troligtvis inte heltidsarbetande som egna företagare. Dessa skulle kunna ha en mindre andel arbetade timmar än de företagare som ingår i den preliminära versionen.

Hur ser utvecklingen mellan åren ut i den preliminära BAS-statistiken jämfört med den slutliga?

SCB: Den ser liknande ut.

Med två olika versioner av BAS kommer det att vara två olika nivåer som användarna måste förhålla sig till.

Ledamöter uttryckte en stor oro över de betydande skillnaderna mellan preliminära och slutliga BAS, och hur det kan komma att påverka arbetade timmar i nationalräkenskaperna. Ett förslag är att detta följs upp på nästa användarrådsmöte.

8 Jämförelse av den ekonomiska korttidsstatistiken och NR

För information (Daniel Lennartsson)

BNP från produktionssidan beräknas som produktionsvärde minus förbrukning (vilket blir förädlingsvärde) plus produktskatter minus produktsubventioner. Produktionsvärdeindex (PVI) mäter enbart produktionsvärde medan NR på kvartal mäter förädlingsvärde.

Skillnader mellan PVI och NR kvartal:

- PVI på månad är inte lagerjusterad, vilket NR är
- PVI täcker inte samtliga branscher i näringslivet (jord-, skogsbruk och fiske samt finansiella branscher saknas)
- PVI har enklare metod än NR för energibranscherna
- PVI har gått över till nya statistiska enheter
- NR kvartal räknar på produktion utifrån PVI och förbrukning utifrån ESK
- NR kvartal stämmer av produktion och användning

Det pågår åtgärder för att minska differensen mellan NR kvartal och NR år. 2019 gjordes justeringar av inputkoefficienten utifrån momsdata, vilket minskade differensen. Från och med referensår 2022 används ESK både för produktion och förbrukning, vilket förhoppningsvis minskar differensen mer.

Om man tittar på 2023 beror största delen av skillnaden mellan PVI och NR kvartal inom industrin på ESK. För tjänster är avstämningen mest bidragande till skillnaden.

Arbetet med HUKO inleddes i ett Riksbanksprojekt runt 2010 om att utveckla hushållskonsumtionsstatistik. Man tittade på två spår där man antingen skulle beräkna helt enligt NR kvartal på COICOP-nivå eller utifrån omsättningsstatistikens branscher. Det andra alternativet valdes eftersom det var billigare.

Skillnader mellan NR och Månads-HUKO:

- NR – Total och efter ändamål (COICOP)
- Månads-HUKO – Total ändamålsfördelad och efter bransch
- Månads-HUKO täcker inte alla delar:
 - Hälso- och sjukvård (delvis)
 - Utbildning
 - Finansiella tjänster (FISIM och försäkringar)
 - Täcker cirka 92 procent av den ändamålsfördelade konsumtionen
- Vissa modeller skiljer sig åt:
 - Boendemodellen
 - Personbilar
 - Livsmedel och tobak
 - Fastprisberäkning görs på bransch i månads-HUKO
- Nya statistiska enheter i månads-HUKO, ej i NR
- Avstämningar på NR
- Säsongrensning – Direkt i månads-HUKO och indirekt i NR. Oerhört svårt att matcha NR eftersom rensningen där görs efter avstämning och är summakonsistent

Den direkta säsongrensningen som görs är lika i HUKO och NR. NR bygger på avstämda värden och ska ha summakonsistent säsongrensning.

På kort sikt - byta modeller månads-HUKO? Personbilar, Livsmedel och tobak.
På lite längre sikt - månads-HUKO använder samma metoder som NR fast på månad. Detta är planerat att införas i samband med NR:s nya IT-system FIBER.

Diskussion och synpunkter från ledamöter i användarrådet:

Beror de stora differenserna för industrin mellan PVI och NR på införandet av ESK som ny källa eller på faktiska förändringar i ekonomin?

SCB: Med förbrukningsuppgifter från ESK kan vi nu se de faktiska förändringarna.

Det kan vara svårt att uttala sig om hur det går för hushållen när HUKO och NR ger delvis olika bild.

SCB: Det är en svår fråga om man ska anpassa månadsstatistiken efter NR. Det är något vi tittar på.

9 Övriga frågor

Hur har det gått med tillsättning av ny ledamot i användarrådet som representerar forskare?

SCB: Vi har kontaktat ett par personer men har ingen ny ledamot på gång.

10 Summering

Arbetet med tidserier i allmän översyn uppskattas.

Frågan om skillnader mellan preliminär och slutlig version av BAS återkom även i arbetet med arbetade timmar i NR. Användare kan komma att ta fram modeller för hantering av skillnaden, men det skulle vara bra om SCB kollar på om man kan förse användarna med mer stöd.